

از حدود 35 سال پیش که طرح ژنریک به جای اشکال تجاری دارو در مراکز درمانی و داروخانه‌ها پا گرفت، موضوع خودکفایی در صنعت داروسازی، نیز به موازات آن مطرح بود. اساساً طرح ژنریک به دنبال این توجیه که عناوین تجاری داروها، با برنامه‌های اجتماعی سلامت در تناقض است و بیشتر گرایش به موضوع تجارت و فروش دارو را محور قرار می‌دهد، شکل گرفت.

در تمام این سال‌ها، موضوع خودکفایی در صنعت دارو، جزو سیاست‌های کلی نظام و برنامه‌های راهبردی وزارت بهداشت و درمان بوده و همیشه بر آن تأکید شده است. اما تنها در سال‌های اخیر بوده که با تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان و ساخت داروهای نو ترکیب یا مشابه اقلام خارجی، گام‌های جدی و عملی به سوی این هدف راهبردی برداشته شده است.

پیشتاز در خودکفایی دارویی

دانشگاه علوم پزشکی مشهد، یکی از پیشتازان عرصه خودکفایی صنعت داروسازی بوده و در این راستا علاوه بر تشکیل مراکز رشد و شرکت‌های دانش‌بنیان، در ساخت داروها و فراهم‌سازی زمینه‌های تجاری‌سازی اختراعات دارویی، نیز پیشقدم بوده است.

مدیر مرکز رشد فناوری‌های دارویی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در این زمینه می‌گوید: صنعت داروسازی باید به همت کنشگران عرصه دانش و نوآوری، به خودکفایی برسد و ما هم در مرکز رشد فناوری‌های دارویی، به سهم خودمان تلاش می‌کنیم زمینه‌ها را برای توسعه داروهای داخلی، تجاری‌سازی محصولات دارویی و صادرات آنها فراهم نماییم.

دکتر هادی منوری اضافه می‌کند: در حال حاضر، 33 شرکت دانش‌بنیان در مرکز رشد فناوری‌های دارویی پژوهشکده‌ی بوعلی مشغول فعالیت هستند و روز به روز بر تعداد و بر عمق و کیفیت این شرکت‌ها افزوده می‌شود.

وی تصریح می‌کند: این در حالی است که هنوز بسیاری از اعضای هیأت علمی دانشگاه خبر ندارند که ما در مراکز رشد، چه امکانات و زمینه‌هایی برای ساخت و تجاری‌سازی محصولات دارویی و فناوری‌های نوین این عرصه فراهم می‌کنیم و کافی است آنها ایده‌های جدید به میدان بیاورند و خودشان نیز همت کنند و با کمک مراکز رشد، این ایده‌ها را به ثبت رسانند و تجاری‌سازی کنند.

وی می‌گوید: این هم‌افزایی، منجر به اتفاقات خوب و قشنگی در زمینه استقلال کشور و خودکفایی صنعت داروسازی خواهد شد. کسانی که به این عرصه وارد می‌شوند در واقع به ندای رهبر فرزانه‌ی انقلاب برای رونق تولید ملی لبیک گفته و در راه توسعه و استقلال کشور، گام مهمی برداشته‌اند.

افتخارآفرینان دانشگاه علوم پزشکی مشهد در زمینه ساخت داروهای جدید

در دانشگاه علوم پزشکی مشهد، یکی از پیشگامان ایده‌های نو در صنعت داروسازی، دکتر محمود رضا جعفری بود که شگفتی‌هایی در حوزه نانوداروها ایجاد کرد.

وی توفیق یافته بود که سه داروی اساسی و اصلی در زمینه‌ی درمان کبد چرب، درمان التهابات مختلف و داروی درمان سالک و داروی ضد سرطان را برای نخستین بار در کشور به تجاری‌سازی برساند و شرکت دانش‌بنیانی که توسط وی و همکارانش تأسیس گردید، افتخارات زیادی برای کشور کسب نمود.

همچنین دکتر سید احمد مهاجری از دیگر دانشورانی بود که در دانشگاه علوم پزشکی مشهد تربیت یافته و به مقام عضویت هیأت علمی دانشگاه درآمده بود.

وی توانست با تلاش‌های زیاد و پس از سال‌ها تحقیق و آزمایش، داروی کروسینا را بسازد که محصول پرفایده‌ای در درمان انواع افسردگی، دیابت، مشکلات شبکیه و نیز در بیماری‌های قلبی و عروقی می‌باشد.

خانم دکتر حسن‌زاده از دیگر دانش‌آموختگان رشته‌ی گیاهان دارویی است که با ورود به پژوهشکده‌ی بوعلی و ثبت شرکت دانش‌بنیان در این مرکز به جمع افتخارآفرینان دانشگاه علوم پزشکی مشهد پیوست و سه داروی جدید داخلی را روانه‌ی بازار نمود.

او داروهای لیکوری کپ، پیبرجین و لیورفول را فرموله نمود و با همکاری یک شرکت داروسازی در استان خودمان، توانست این محصولات را به بازار ببرد.

این داروها در درمان زخم معده، کبد چرب، بیماری‌های قلب و عروق و غدد درون‌ریز کاربرد وسیع دارند و جزو نوآوری‌های دارویی به حساب می‌آیند.

همه‌ی این استادان، مشکلاتی را در مسیر رسیدن به ساخت این محصولات تجربه کرده و از موانع بزرگ و محکمی عبور نموده‌اند تا وارد مسیر استقلال کشور شوند و به خودکفایی کشور کمک برسانند.

برخی پزشکان به داروهای سنتی اعتماد ندارند

دکتر مهاجری در مورد موانعی که پیش پای داروسازان قرار دارد می‌گوید: اثرات درمانی محصولات طبیعی، قدمتش دست کم در کشور ما سابقه‌ی دیرینه‌ای دارد و مربوط به امروز و دانشگاه‌ها و علم جدید نیست. بسیاری از کتب قدیمی طبی خودمان مثل قانون و ذخیره خوارزمشاهی، الابنیه فی حقایق الادویه، بیشتر این موارد ذکر شده. مشکل طب سنتی امروز این است که بسیاری از خواص درمانی، سینه به سینه نقل شده و مکتوب نیست. اشکال آنها این است که آزمون شده نیستند و طبیعی است که پزشک امروزی، تا نتایج آزمون شده و اثبات شده‌ی کلینیکی را نبیند، حاضر به تجویز دارو نیست. پزشک دنبال پایه علمی است و یا شرکت‌های معتبری که بتواند به کارش اعتماد کند. از طرفی، برخی سوء استفاده‌ها هم که در طب سنتی غیر دانشگاهی اتفاق افتاده که اعتمادها را کمتر می‌کند. خیلی‌ها در این سمت هستند که با عملکرد نادرست و با مداخلات غیر کارشناسی، به طب سنتی خدشه وارد می‌کنند.

وی با اشاره به محصولی که طراحی و فرموله کرده است می‌گوید: ما ده سال است روی این محصول کار می‌کنیم و 20 طرح پژوهشی در این زمینه انجام شده و هیچ عارضه‌ای دیده نشده است. کار وقتی علمی انجام شود، محصول، خودش را نشان می‌دهد. معتقدم باید مطالعه‌ی دانشوران جدید در متون قدیمی بیشتر شود و صاحب‌نظران طب سنتی با بخش‌های بالینی بیشتر ارتباط داشته باشند. مجموعه این کار گروهی خوب است. ارتباط پایه و بالین، همیشه نتایج خوبی دارد.

او ضمن تشکر از صندوق ثامن، معاون علمی ریاست جمهوری، معاون پژوهشی و رئیس دانشگاه علوم پزشکی مشهد که به گفته‌ی وی در بخش‌های مختلف مالی، معنوی و اداری به او و همکارانش کمک و از آنها حمایت کرده‌اند می‌گوید: نکته‌ی این است که هر کار علمی مشکلاتی دارد که به جز مانع علمی، مشکلات پژوهش، بودجه، تأمین مواد اولیه و بوروکراسی، بخشی از این مشکلات است. حالا تحریم‌ها هم به این مشکلات افزوده شده و کار را واقعاً دشوار می‌کند. بعضی موانع هم دیدگاهی است

که بعضا تحقیق و پژوهش را کاری اضافی تلقی می‌کنند و اعتقادی به آن ندارند.

روابط بوروکراتیک و مشکلات اداری، موانع جدی هستند

دکتر مهاجری تصریح می‌کند: شما تصور کنید که مثلا مجوز تولید یک محصول حدود 2.5 سال طول بکشد. چقدر نیرو و انرژی باید پای این کار بگذاریم که این پروژه به نتیجه برسد. بعضی اوقات آدم خسته می‌شود و می‌گوید عطایش را به لقایش بخشیدیم. البته بعضی موانع درست است و سخت‌گیری بجاست ولی برخی موارد هم به خاطر شلوغی و نظام اداری و روابط بوروکراتیک است.

وی در باره‌ی مشکلات تولید صنعتی داروها می‌گوید: مشکل دیگر در کار ما، متقاعد کردن بخش صنعت است که به میدان تولید بیایند. بخش صنعت اعتماد کافی به ما ندارد. آنها می‌خواهند چیزی را تولید کنند که شک و تردید نداشته باشد و به اصطلاح، امتحان پس داده باشد. مثلا می‌گویند سراغ تولید فلان دارو می‌رویم که در امریکا تولید شده و آزمون هم داده و پزشکان هم اعتماد دارند. ماده‌ی اولیه را می‌خرد و می‌فرستد خط تولید. این برایش خیلی راحت‌تر است. ما اهالی دانشگاه، اهل بازاریابی و اقتصاد نیستیم. ما اهل مطالعه و پژوهش و روش‌های علمی و آزمایشگاهی هستیم. باید توسط بخش مدیریت اقتصادی جامعه حمایت شویم که بتوانیم کار را به انجام برسانیم. پزشک هم باید به کار ما اعتماد کند. او فقط وقتی اعتماد می‌کند که بیماران زیادی بازخورد بدهند در مورد یک دارو و او مطمئن شود.

عضو دیگر هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در این زمینه می‌گوید: باید یک سری شرکت‌های واسطه‌ای بین دانشگاه و صنعت درست شوند که امین و درستکار باشند و در حفظ و امانت‌داری ایده‌های نو، صادقانه عمل کنند.

دکتر محمد رضانی تأکید می‌کند: دانشگاهیان باید سال‌ها زحمت بکشند تا یک ایده را به مراحل عملیاتی برسانند بنا بر این نباید شرکت‌ها و افرادی در میان باشند که از دانش این استادان و دانشمندان بسادگی خارج کنند.

وی که به اتفاق همکارانش و از جمله دکتر مونا علی‌بلندی، افتخارات تازه‌ای در دانش داروسازی بدست آورده‌اند می‌گوید: تحقیقات ما راجع به فرمولاسیون داروهایی است که به صورت هدفمند در درمان سرطان‌ها کاربرد دارد.

آنها همچنین تحقیقات بسیار ارزشمندی در زمینه‌ی درمان آرتروز، ترمیم زخم‌های عمیق پوستی، و شناسایی حامل‌های نانوداروها به سلول‌های سرطانی داشته‌اند که برخی از آنها نتیجه داده و برخی هنوز در بوته‌ی آزمایش قرار دارد.

باید موانع پژوهش برداشته شود

وی تأکید می‌کند: باید موانعی که در راه پژوهش در کشور وجود دارد مرتفع گردد و زمینه‌ی کار محققان برای افزایش دانش بومی کشور و رسیدن به خودکفایی در زمینه‌ی داروها فراهم شود.

وی تصریح می‌کند: دوستان ما در تحقیقات داروسازی و در شرکت‌های دانش‌بنیان در ثبت اختراعات خودشان مشکلاتی دارند و در تولید داروها نیز با مشکل مواجه هستند. فرایند این دو کار در کل جهان بسیار دشوار است و اگر حمایت دولت‌ها نباشد ایده‌های علمی تبدیل به پروژه‌های اقتصادی و پیشرفت کشور نمی‌شود.

او ضمن اشاره به وعده‌های مسؤولان کشور مبنی بر حمایت از داروسازان و اندیشمندان می‌گوید: در صحبت‌ها خیلی وعده‌ها داده می‌شود اما آنهایی که صنعتگر هستند و یا برای تولیدات دارویی به مراکز مسؤول مراجعه می‌کنند این طور نیست که بسادگی بشود حمایت‌ها و کمک‌ها را جذب کرد و فرایند بسیار

طوبلی برای اینکار وجود دارد.

این پژوهشگر ضمن اشاره به مؤسسه‌ی واسطه‌ای که در دانشگاه علوم پزشکی مشهد برای اتصال بخش دانشی به بخش صنعتی و تولیدی تشکیل شده اظهار امیدواری می‌کند که این تشکل بتواند رابطه‌ی کارآمد، مؤثر و مفیدی را بین دانشگاه و صنعت برقرار سازد، ارتباطی که هم سالم باشد هم زحمات دانشگاهیان را حفظ کند و هم بتواند صنعت را توجیه نماید که وارد میدان تولید بشوند.

وی در پایان می‌گوید: اگر دانشوران دانشگاهی و پژوهشگران بخواهند وارد عرصه‌ی شرکت اقتصادی و کار تولیدی بشوند کار تحقیق را کنار می‌گذارند و این بخش مهم معطل می‌ماند و صنعت بدون پژوهش و نیروی علمی، به سمت تولیدات خارجی می‌رود نه اینکه تولیدات داخلی داشته و به خودکفایی کمک نماید.

{jcomments on}